

נציב חרמון, סגן דשא ומנהל בית-סוהר צחר
...הסוהרים היו טפשים מאד.

רי שקודם לכן הופרדו המסתננים מן היהודים מטעמי בטחון.
● רק 14 מתוך 64 הסוהרים בבית הדין עסקו בשמירה. "מה עשו השאר? הם עשו ייצור..."
● איש לא שמ לב לטענותיו של שו"ת לי בדבר מיקומו של מחסן הנשק, השלמת החומה וטיוחה, מתיחת גדר וסלילי-חיל. שחילי נעלב עד עומק לבו, כשלפני מבצע סיני העביר אותו נציב שירות כסגן-מנהל ממשרתו כמנהל כלא-דמון, ליד חיפה בה גרה משפחתו, לתפקיד סגן-מנהל בשטה. מנהל שטה היה אז הקצין חיים צחר, ש היה סוהר-חובש אצל שחילי בימי המנדט. במשך השנתיים ששירת שחילי כסגן-מנהל לא היה אחראי למצב הכלא. כשקיבל סוף סוף את תפקיד המנהל, היה כבר עיף מדי. הוא חיכה כל כלי להודעה על צאתו לפנסיה, התרעע מדי פעם מתוך הרגל על מצב הבטחון וסדרי הכלא. לטענותיו לא היה שומע בלאו הכי: "הם פרופסורים", התמרמר שחילי במסדרונות החעדה, "הם פרופסורים ודוקטורים: דוקטור לנגריה, דוקטור לפסיכולוגיה ודוקטור לברחונים. אבל אף אחד לא יודע מה זה בטחון ומה זה אסירים. אף אחד..."

★ ★

רובה דרך הסורג

ס יכם את שבע העדות הראשון
גיבור המרה, "העתונאי" אהמד עות' מאן, שסירב למסור עדות בפומבי אך העיד באוזני יושבראש החעדה השופט עציוני: "הסוהרים היו טפשים מאד, הביע עותמאן את דעתו.
"היו שתי תוכניות", סיפר המצרי, "... אני הצעתי לעשות זאת לפנות ערב, כי ידענו שהיומנאי איננו מזויין.
"... אני מניח כי אדוני (השופט) מבין כי לו רצינו להשתמש בכוח, אפשר היה בנקל לפרוץ את כל בית-הסוהר... הייתי סבור כי כדבר ראשון ימהרו הסוהרים אל מחסן הנשק, אבל הסוהרים היו טפשים מאד."

על מה שקרה בשעת המרד עצמו סיפר עותמאן סיפור שנגד במידה רבה את סיפוריהם של שאר העדים-הסוהרים. הוא סיפר כי מצא את הקצין וילר כשהוא בלתי מזויין. הוא טען כי הברניסט לא ירה אפילו ירייה אחת. הוא טען כי לא שמע כל שרי קול אופקה, שבכיוול שרקו הסוהרים. סיפור גרר סיפור, כל עד הוסיף את סיפורו לסיפורי החעדה של קודמו. עובדה אחת התבררה מעל לכל ספק: הרשלנות הפושעת השתוללה בשטה בראש גלוי.

רק עד אחד מבין סוהרי בית-הסוהר זכה מפי חברי החעדה לשבחים ולטפיחה על הכתף. היה זה הסוהר אברהם פיציון (50) שלא חשש ממות, יצא להרוץ את האסירים המורדים ונאבק לבדו עם המס' תנן בטאט שניסה להרגו. סיפר פיציון: "למחסן הנשק אפשר היה להכניס יד דרך הסורג ולהוציא משם בנקל רובה."

בדאהרון: "ההפנית את תשומת-לב האחרים לענין הדלת"
פיציון: "אנו קסנים שם. לא יכולנו לומר מה לעשות ומה לא לעשות..."
דבריו של פיציון היו גם המסקנה היחידה שהסתמנה לפי שעה מדיוני חעדה החקירה. ה"קסנים" — הסוהרים, הסמלים ואפילו מנהלי בית-הסוהר — לא קבעו בשטה דבר. "הגדולים" — הנציב וסגנו, קציני הבטחון של השירות והאחראים על הייצור — הם הנושאים באחריות. יחד עם ראשי שירותי הבטחון הכלליים של המדינה.

הכלא, שמנהלו היה הקצין החתיק והקשיש שחילי, שהיה נמצא בו רק שעות ספורות בכל יום: "קובאני היה ידיד המסתננים ובי אותו זמן היה משפיל את הסוהרים.
...קובאני העסיק כעשרה אסירים ערי ביים כמשרתים אישיים בחדרו. הוא היה מקליט בסיפיקורדר שירים ערביים ומשי מיע אותם לאסירים. במקום להקפיד על עניני בטחון היה שולח סוהר בשעת תפקיד להביא לו מהקיוצים עופות, חלב וביי צים... לעיתים תכופות היה נוסע לחיפה אחר הצהרים וחזר מאוחר בערב... לפע מיס היה חוזר עם בחורה..."

על המשטר הפנימי בכלא שטה, בין הסוהרים לבין-עצמם, ספרו גם עדים אחרים. הם ספרו על משקאות חריפים שהובאו ליכלא, על סיגריות שנמצאו ברשות האסירים והיו עוברות לסוהרים תמורת שירותים מיוחדים, ועל בחורות שנמצאו בו כמעט באופן קבוע. אחרי סיפורים כאלה לא הופתעו ביותר חברי החעדה לשמוע את דעתו של חיים צחר, מנהלו לשעבר של כלא שטה, שערך חקירה במקום מיד אחרי המרידה: "אני סבור שהסוהרים גליק ונסר-אללה לא היו בחצר כלל בשעת המרד, כפי שהם מספרים. אני חושב שלא היה אף אחד בחצר היומן. אני חושב שהם שיקרו. ל דעתי עברו יותר מ-20 רגע בין ההתפרצות בחצר הפנימית לבין ההתפרצות אל חדר הנשק שליד היומנאי."

★ ★ ★

סוהרים של ראשי המדינה

א חרי שורה של סיפורים כאלה, הר פנו כל העינים לעברו של העד שהיה נראה החשוב שבכולם. גם דשא וגם חר' מון ניסו להטיל עליו את מלוא האשמה. היה זה קצין הסוהרים החתיק ביותר בישר' אל, שלום דווארה שחילי.

שחילי (63) בן העדה הגרווינית, שהיה כבר מספק שני בשירות בתי-הסוהר בימי המנדט ושימש מאז יולי השנה בתפקיד מנהל כלא שטה, לא נראה מבוהל ביותר לנוכח חברי החעדה החשובים ומול הנציב וסגנו שתקעו בו מבטי זעם.
אך הוא, הזאב החתיק ששירת כסוהר ו כקצין במרבית בתי-הסוהר של ארץ-ישראל ועבר-הירדן, שהיה סוהרם של ראשי המדינה שהיו אסורים בלאטרון וברפיח ושה שתתף בדיכוי עשרות מרידות אסירים ב 35 שנות שירותו בבתי הכלא — לא נרתע ולא נבהל. בשקט ולאט לאט, בלי כל סדר הגיוני או חוס מקשר, עם גמיעות גדולות של מים קרים בין משפט למשפט, השמיע שחילי כתב-אישום אחד גדול נגד שירות בתי-הסוהר ושירותי הבטחון:

● מתוך חישובים תקציביים נוהל כלא שטה כמו כל בתי-הסוהר האחרים במדינה ולא ככלא למסתננים. התפקיד הראשון במעלה, שהטילו חרמון ודשא על שחילי, היה לייצר ולייצר.
● אסירים נשלחו לפי הוראות שירות בתי-הסוהר לעבוד בהשקאת עצים או ב חציבה, מבלי שיוקצה לכך משמר נאות מיוחד. כל טענותיו נדחו מיד. "השגעון של הייצור שיגע אותם", קבל שחילי.

● את הכסף שהוקצב להשלמת החומה מסביב לכלא העבירו הנציב ועוזריו להקמת ברחויה: "מה אני, מנהל ברחוים?" שאל שחילי את עציוני.

● בניגוד לתלונותיו על העברת עות' מאן אליו, קיבל שחילי הוראה להתייחס לאסיר "העתונאי" בכבוד וביחס מיוחדים. כן העביר אליו דשא אסירים יהודיים, אח-

האוצר הפחית את המל על סיגריה דגל

ההפחתה מאפשרת לנו להוריד את המחיר - ולשפר טיבה

20 סיגריות 220 פר' (במקום 280 פר')

למדו שפות

מהר וביסודיות בבית-הספר לשפות "קדימה" תל-אביב, בן-יהודה 74, טלפון 20314

נפתחים:

(א) אולפניות לאנגלית ללימוד מרוכז (2 שעות ביום) למת-חילים ולמתקדמים וחוג לשיחה (Conversation) למש-תלמים על-ידי מורים מאנגליה. כיתות קטנות.

(ב) קורסים לעברית, אנגלית וצרפתית למבוגרים מכל דרגות הידיעות וקורס מיוחד לשיפור הכתיב העברי.

(ג) קבוצות נפרדות לאנגלית לתלמידי בתי-ספר יסודיים ותיכונים בחודשי החופש, לביסוס הידיעות ועזרה בבחינות.

פרטים והרשמה: מ-9'12 לפנה"צ - 9'3 בערב (פרט ליום ו).

גלידת תלמה

תות - שדה

כה טעירה ומרעננת

"הכוונב אילן בים לנהגות הטנוע אופנוע מכוניות אטובוס"

ביים לנהגות גדול ומשוכלל הוראה עיונית ומעשית לכל סוגי כלי הרכב ע"י מורים מוסמכים.

קטנועים, אופנועים, מכוניות, אוטובוסים.

תל-אביב רח' השומר מס' 5 פנת רח' נחלת-בנימין 12

טלפון 61844